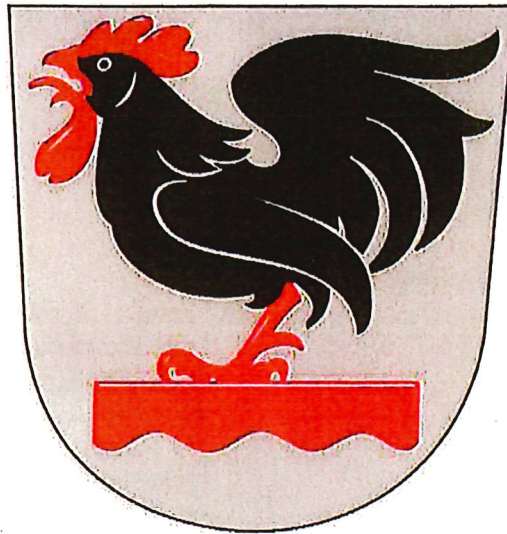

Kivijärven kunnanvaltuustolle

ARVIOINTIKERTOMUS

VUODELTA 2024

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO JA TEHTÄVÄ

Kuntalain 121 perusteella on valtuusto 2.8.2021 § 25 asettanut tarkastuslautakunnan vuosien 2021—2024 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa sekä onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakuntaan on kuuluneet

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Riku Kalmari, pj.	Teuvo Rekonen
Tiina Hertteli	Aimo Kainulainen
Arja Mikkola	Keijo Korpi
Aimo Aarrekangas	Ulla Männikkö
Olavi Hakkarainen vpj.	Sonja Leppänen

Valtuusto on kuntalain 122 §:n perusteella valinnut toimikauden 2022—2024 hallinnon ja talouden tarkastamista varten tilintarkastusyhteisöksi BDO Auditor Oy:n. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Joni Mäkitalo. Lautakunnan sihteerinä on toiminut vastuunalainen tarkastaja Joni Mäkitalo.

Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 § mukaisen tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus on ollut lautakunnan käytössä tätä arviointikertomusta laadittaessa.

Varsinaisen työnsä on lautakunta toteuttanut etukäteen laaditun arviointisuunnitelman ja työohjelman mukaisesti. Arviointisuunnitelma on hyväksytty vuosille 2021—2024. Tarkastuslautakunta kokoontui kuusi kertaa vuonna 2024. Vuonna 2025 kokouksia on pidetty neljä kertaa arviointikertomuksen valmistumiseen mennessä. Vuoden 2024 työohjelman mukaisesti lautakunnan painopistealueina olivat: sivistystoimi, tekninen toimi ja työhyvinvointi. Kokousten yhteydessä on saatu selvityksiä kunnan toiminnan ja talousarvion toteutumisesta sekä vuoden 2025 talousarvion valmistelusta. Kokouksissa on kuultu kunnanjohtajaa ja muita kunnan johtavia viranhaltijoita sekä kunnanhallituksen puheenjohtajaa. Tarkastuslautakunta on työohjelman mukaisesti kuullut seuraavia henkilöitä:

- kunnanhallituksen pj Erkki Leppänen
- kunnanjohtaja Pekka Helppikangas
- sivistysjohtaja Pirkko Oinonen
- tekninen johtaja Mika Vesterinen
- kirjanpitäjä Päivi Hakkarainen
- työsuojelupäällikkö Sini Hakkarainen
- elinvoima-asiamies Ville Rautiainen

Lautakunnan työskentelyssä on otettu huomioon lautakunnan jäsenten esteellisyys.

Kunnanvaltuusto käsitteli arviointikertomuksen 24.6.2024 § 15 ja päätti pyytää kunnanhallitukselta lausunnon arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin siten, että vastaukset voidaan käsitellä syyskauden 2024 valtuuston kokouksissa. Vuoden 2023 arviointikertomukseen annetut vastaukset on käsitelty valtuustossa 11.11.2024 § 28.

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kunnanhallitus on toimintakertomuksessa tehnyt selkoa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä asetettujen tavoitteiden toteutumisesta. Toimintakertomus antaa riittävän kuvan vuoden 2024 toiminnasta.

2.1. Taloudelliset tavoitteet

Kunnan tilikauden ylijäämä oli 509 tuhatta euroa. Edellisenä vuonna ylijäämää kertyi 674 tuhatta euroa. Talousarviossa asetettujen tulo- ja menotavoitteiden osalta ei ollut suurempia poikkeamia tilikauden toteutumisissa.

Tilikauden ylijäämän toteutuminen talousarviota parempana johtui toimintakulujen toteutumisesta pienempänä kuin talousarviossa oli ennustettu. Henkilöstökulut alittivat talousarvion 126 t €, palvelujen ostot alittivat talousarvion 75 t €, aineet, tarvikkeet ja tavarat alittivat talousarvion 60 t € ja avustukset 22 t €.

Edellisten tilikausien ylijäämää taseessa oli 4,780 milj. euroa. Tilikauden 2024 ylijäämä huomioiden on taseessa kumulatiivista ylijäämää 5,289 milj. euroa, mikä on 5 231 euroa/asukas.

Rahoituslaskelmassa toiminnan ja investointien rahavirta oli 0,926 milj. euroa (1,228 milj. euroa vuonna 2023). Tunnusluku toiminnan ja investointien rahavirta viideltä vuodelta oli 4 milj. euroa. Investointien ja toiminnan rahavirta -tunnusluku ilmaisee, missä määrin rahavirtaa jää lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen tunnusluku tarkoittaa, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja käyttämällä tai ottamalla lisää lainaa. Viiden vuoden kertymä kuvaa saman asian pidemmällä aikavälillä. Pitkäaikaista lainaa ei nostettu tilikauden aikana, vaan investointien rahoitus on hoidettu tulorahoituksella.

2.2. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2024 talousarviossa on todettu, että talousarvion käyttötalousosa sisältää toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot tulosaluekohtaisesti. Kunnanvaltuuston päätös sitoo tulosaluetasolla määrärahat ja tuloarviot samoin kuin tuloslaskelmaosan määrärahoja sekä tuloarvioita ja investointiosan määrärahoja hankekohtaisesti. Kunnanhallitus ja lautakunnat voivat toimialallaan siirtää käyttötaloutensa määrärahoja tulosalueeltaan toiselle perustellusta syystä.

Talousarviossa toiminnalliset tavoitteet on määritelty määrällisinä, laadullisina ja taloudellisina tavoitteina. Tilinpäätöksessä on noudatettu talousarvion esittämistapaa.

Talousarvio sisältää vähän konkreettisia toiminnallisia tavoitteita. Enemmänkin määritellyt tavoitteet ovat toimintaa kuvaavia tavoitteita. Toiminnan painopistealue-otsikoinnin sisällä on kuitenkin selkeitä vuositasolla tehtäviä muutoksia ja näistä on tilinpäätöksessä myös raportoitu.

2.2.1 Hallinto- ja elinkeino-osasto

Yleishallinnon menot muodostuvat hallinnon palkkakuluista sekä luottamushenkilöorganisaation kuluista ja palkkioista pois lukien sivistys ja tekninen lautakunta. Elinkeinotoimessa tuulivoiman rakentaminen kunnan alueella on mahdollisuus.

Työttömyysaste Kivijärvellä parani tilikauden aikana. Vuoden 2024 keskimääräinen työttömyysaste oli 11,8 % ja vuonna 2023 se oli 14,2 %. Keski-Suomen TE-alueella työttömyysaste oli 12,9 % ja valtakunnan keskimääräinen työttömyysaste oli 10,8 %.

Nuorten kesätyöllistämisen hoiti kertomusvuonna Kannonkosken-Kivijärven 4H yhdistys. Kunnan 10.000 euron tuella työllistyi 28 nuorta.

Sisäinen valvonta

Kunnan sisäinen valvonta on säännösten mukainen. Hyväksytyt säännöt eivät kuitenkaan ole tae käytännön valvontatoimien onnistumisesta.

Kunnan sisäinen valvonta on prosessi jossa mm. hankintatoimen osalta tehtäviä on hajautettava siten, ettei sama henkilö voi viedä prosessin kaikkia vaiheita yksin läpi. Pienessä organisaatiossa tehtävien hajauttaminen on ongelmallista, mutta ei mahdotonta. Viimekädessä kunnan johto on vastuussa, että sisäinen valvonta käytännössä toimii.

Kunnalla oli tilinpäätöspäivänä yli 90 päivää sitten erääntyneitä myyntisaamisia saadun myyntireskontralistauksen perusteella 74 813 euroa. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään huomiota saamisten perintään.

2.2.2 Sivistysosasto

Kunnan sivistyspalvelujen toimintaa ja tavoitteiden toteutumista on selvitetty edellisvuoden tapaan laajasti ja monipuolisesti toimintakertomuksessa. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet on keskeisiltä osiltaan saavutettu.

Sivistysosaston käyttömenot olivat 2,524 milj. euroa talousarvion ollessa 2,596 milj. euroa. Toimintamenot toteutuivat 72 t € pienempänä kuin talousarviossa. Lisäksi toimintatuottoja kertyi 43 t euroa talousarviossa ennakoitua vähemmän.

Sivistysosaston toiminnalliset tavoitteet ja taloudelliset tavoitteet ovat kokonaisuudessaan toteutuneet hyvin.

Kotihoidon tukea maksettiin 30 000 euroa, eli saman verran kuin vuonna 2023. Hoitopäivien lukumäärä oli 3 680 kun edellisenä vuonna hoitopäiviä oli 3 304. Varhaiskasvatuksen määrälliset ja laadulliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Varhaiskasvatuksen osalta menot alittivat talousarvion 36 704,52 eurolla ja tulot alittivat talousarvion 4 226,10 eurolla.

Peruskoulutuksen osalta menot alittivat talousarvion 28 769,30 euroa ja tulot alittivat talousarvion 20 202,04 euroa. Perusopetuksen tavoitteet toteutuivat hyvin. Kuraattori-psykologi- ja kouluterveydenhuoltopalvelut siirtyivät hyvinvointialueen järjestettäväksi vuoden 2023 alusta. Koulun henkilökuntana toimi kolmen vakinaista koulunkäynninohjaajaa sekä kevätlukukaudella palkkatuella palkattu henkilökohtainen ohjaaja.

Peruskoulutuksen oppilaskohtaiset käyttömenot olivat 19 911 euroa/oppilas (ed.v. 16 977 euroa/oppilas). Talousarvioon verrattuna oppilaskohtaiset menot alittivat talousarvion 103 eurolla.

Muun koulutuksen (kansalaisopiston ja musiikkiopiston sekä toisen asteen kuraattori ja psykologipalvelut) toimintamenot olivat 23 591,56 euroa ja ne ylittivät talousarvion 2 131,56 eurolla. Kansalaisopiston opetustuntien määrä oli 503 (ed.v. 510). Musiikkiopiston opetustuntien määrä oli 202 ja opiskelijoiden määrä 6 (ed. v. 11).

Kirjastotoimi toimi hyvin määrärahojen puitteissa. Kirjastotoimen tavoitteena oli kartuttaa kirjaston kokoelmia määrällisesti. Omatoimikirjaston käyttö lisääntyi 27 %. Lainaajamäärä, käynnit ja lainaukset lisääntyivät ennakoitua. Kotilainojen määrä laski ollen 8822 (ed.v. 9291). Kirjastossa kävijämäärä oli 6952 (v. 2023 oli 4200 kävijää).

Kulttuuritoimen yhtenä tavoitteena oli tarjota kulttuuritapahtumia kuntalaisille ja kesäasukkaille. Kulttuuritoimi oli mukana järjestämässä avointa koulun juhlaa, jossa teemana oli Kansakoulun aloittamisesta 60 vuotta. Lisäksi järjestettiin muita kulttuuritapahtumia kuten kaatuneitten muistopäivän juhla.

Vapaa-aikatoimi tarjoaa runsaasti erilaisia tapahtumia ja palveluja kuntalaisille. Nuorisotaloa pidettiin auki kahtena iltana viikossa pois lukien kesäaika. Vuonna 2023 kävijämäärä oli 138 ja vuonna 2024 määrä oli 124. Toimintamenot alittuivat 3 639,90 eurolla ja toimintatuotot alittuivat 17 239,95 eurolla, joten nettona 13 600,05 euroa yli talousarvion.

2.2.4 Tekninen osasto

Toiminta-ajatuksen mukaan teknisen toimen tehtävänä on päävastuualueensa palvelujen järjestäminen ja ylläpitäminen kuntalaisille ja kunnan muiden hallintokuntien käyttöön taloudellisesti, tehokkaasti, laadullisesti ja tarvittavassa laajuudessa.

Tehtävistä sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta on toimintakertomuksessa laaja selvitys. Teknisen osaston toteutuneet menot olivat 1,745 milj. euroa, missä alitusta oli talousarvioon nähden 71 tuhatta euroa. Tulot olivat 1,721 milj. euroa ja ne alittuivat 52 tuhatta euroa talousarvioon nähden. Teknisen osaston toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet suurimmalta osin tavoitteen mukaisesti.

Kaavoituksen osalta myönteisenä tavoitteen mukaisesti on, että tällä hetkellä kunnalla on riittävästi tasokkaita rakennuspaikkoja. Kaavoituksessa on kiinnitetty huomiota taloudelliseen rakentamiseen.

Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi on vastannut rakennusvalvonnasta ja ympäristönsuojelutehtävistä. Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan kulut toteutuivat 9 080,57 euroa alle talousarvion. Myönnettyjä lupia oli 9, kun talousarvion tavoite oli 20.

Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidon kohdalla tulosityksikön menot ylittivät talousarvion 3 824,17 euroa. Liikenneväylät ja yleiset alueet on hoidettu tuntiveloitusperusteisen hoitosopimuksen mukaisesti vuoden 2024 aikana. Kaavateiden kunnossapidon vuoden 2024 aikana on hoitanut Infrakymppi Ky. Yksityistieavustuksia jaettiin 13 159,90 €. Mäntytien peruskorjaus suoritettiin vuonna 2024 sekä suoritettiin päällystekorjauksia kriittisimpiin kohteisiin.

Palo- ja pelastustoimen on hoitanut Keski-Suomen hyvinvointialue vuoden 2023 alusta lähtien. Toiminnasta on vastannut paikallisesti toimenpidepalkkainen Keski-Suomen Pelastuslaitoksen alainen palotoimi. Kivijärvelle on sijoitettu yksi vakituinen palomies. Kuluja ei ollut vuonna 2024.

Kunnan kiinteistötoimen menot olivat 828 929,73 euroa ja siinä oli ylitystä talousarvioon nähden 24 549,73 euroa. Tulot olivat 1 005 483,06 euroa, joka ylitti talousarvion 6 523,06 eurolla. Tyhjillään oleville toimitiloille on pyritty löytämään käyttöä. Tenholan koulu toimii nykyisin Kivijärvi talona, joka on järjestöjen käytössä. Keski-Suomen hyvinvointialueen vuokrasopimukset ovat voimassa vuoden 2025 loppuun asti. Kunta varautuu yhtiöittämään kohteet, joissa hyvinvointialue on vuokralla. Kunnan omistamien taloyhtiöiden käyttöaste oli tyydyttävä. Taloyhtiöitä rasittaa kohtuullinen velkataakka.

Hyvinvointialueen perustamisen myötä ruokahuoltoon tuli toiminnallisia muutoksia. Uusi ruokahuolto-yhtiö perustettiin ja se aloitti toimintansa 1.1.2024. Ruokahuollossa on kiinnitetty huomiota laatuun, terveellisyteen ja lähiruuan käyttöön.

Infra-tukipalvelut vastaa kaukolämpö ja vesi- ja viemärlaitostoinnasta. Infra-tukipalvelujen menot olivat 506 237,03 euroa ja ne alittivat talousarvion 72 082,97 eurolla. Tulot olivat 538 374,15 euroa mikä oli 70 665,85 euroa vähemmän, kun talousarviossa arvioitiin. Nettona kulujen ja tuottojen toteuma oli 32 137,12 euroa mikä oli 1 417,12 euroa ennakoitua

suurempi. Kunnan metsän myyntitulot olivat 0 €, talousarvioon oli ennakoitu myyntituloja 60 000 €.

Kivijärven kunnan oma biolämpölaitos aloitti toimintansa lokakuussa 2021, mistä lähtien on toteutettu lämpölaitoksen toiminnallista käyttöä vuoteen 2023 marraskuuhun asti. Kunnan oma lämpölaitos aloitti kaukolämpöenergian tuotannon huhtikuussa 2024. Kivijärven rakennuspalvelu Oy:ltä vuokrattiin lämpölaitos talvikuukausien ajaksi. Tavoitteena oli polttoöljyn käytön vähentäminen. Polttoöljyä ei kulunut talvikuukausina.

Vesihuoltolaitoksen alijäämä oli 105 210,56 euroa (ed. v. 74 336,35 euroa). Laitoksen liikevaihto nousi 1,8 %. Peruspääomasta maksettava korvaus oli 19 091 euroa eli sama kuin edellisvuonna. Laitoksen kannattavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Samoin vesihuoltolaitoksen pitemmän aikavälin korjaustarpeista tulisi olla selkeä näkemys.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tyhjiä tilojen markkinoinnissa tulee edelleen olla aktiivinen.

2.2.5 Investoinnit

Investointimenoihin oli varattu talousarviossa 360 000 euroa. Toteutuma oli 167 680 euroa. Talousarviosäästöä jäi 192 320 euroa. Suurin säästö syntyi siitä, että jääkiekkokaukalon peruskorjauksen kustannukset eivät nousseet yhtä suuriksi, kun oli arvioitu. Talousarviossa viemäriverkoston saneeraukseen varattu 15 000 euroa, puhdistamon korjauksiin varattu 10 000 euroa ja kunnan omien asuntojen korjauksiin varattu 40 000 euroa eivät toteutuneet. Investointituloja ei ollut budjetoitu talousarvioon. Investointituloja ei tilikauden aikana toteutunut.

2.3. Konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2024 talousarviossa tytäryhtiöille on asetettu tavoitteeksi toimia toiminnassaan ja talouden hoidossaan kustannustehokkaasti niin, että taloyhtiöiden huoneistojen vuokrausaste on korkea sekä että Suomenselän Lentokenttä Oy:n toiminta jatkaa ja lentokenttäalue pysyy käyttökunnossa.

Taloyhtiöiden vuokrien tarkastukset on tehty tarpeen mukaan. Taloyhtiöiden käyttöaste oli vuonna 2024 tyydyttävä kiinteistötoimen tavoitteiden toteutumisen mukaan. Fingrid Oyj:n metsälinjan rakentaminen ja muu kausiasuminen on lisännyt asumisen tarvetta Kivijärvellä, ja siten parantanut kunnan vuokra-asuntojen käyttöastetta. Kivijärven Vuokratalot Oy:n tulos oli 77 300 euroa tappiollinen. Kivijärven Virastotalon osalta tulos oli 39 800 euroa tappiollinen.

Kunnan konsernilainat ja vastuut olivat 2,1 milj. euroa (asukasta kohden 2 121 euroa). Vuonna 2023 konsernilainat ja vastuut olivat 4,9 milj. euroa (asukasta kohden 4 787 euroa). Pelkkä konsernilainakanta on 2,1 milj. euroa. Vuonna 2023 konsernin lainakanta oli 4,9 milj. euroa. Konserninelvelöiden ja vastuiden määrä on alentunut edellisestä vuodesta selvästi, koska kunta on tehnyt ylimääräisiä lyhennyksiä velkoihin. Konsernitaseeseen kertynyttä ylijäämää on 3,2 milj. euroa.

2.4 Henkilöstö

Henkilöstöstä on esitetty ohjeiden mukaiset tiedot toimintakertomuksessa. Erillistä henkilöstötilinpäätöstä ei ole laadittu. Henkilötyövuosien määrä on laskenut edellisvuoden tasosta ollen 39,75 henkilötyövuotta vuonna 2024 (47,2 henkilötyövuotta vuonna 2023). Henkilöstökulut nousivat edellisestä vuodesta ja olivat 2,188 milj. euroa. (2,157 milj. euroa

vuonna 2023). Sairaspoissaolojen määrä vähentyi edelliseen vuoteen nähden ja oli 805 päivää, kun se oli edellisvuonna 854 päivää.

Henkilöstön työssäjaksamiseen ja työhyvinvoinnin edistämiseen henkilöstön käytössä on ollut kuntosali ja viikoittainen liikuntasalivuoro. Toimintakertomuksen mukaan työhyvinvointia selvitetään vuosittain osastoittain työterveyshuollon työtyytyväisyyskyselyin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan pienen henkilöstömäärän vuoksi on tärkeää kehittää työnkiertoa ja varallaoloa sekä toimia esimerkiksi yhteistyössä lähialueiden kuntien kanssa, jotta tarvittavat sijaisuudet saadaan hoidettua.

3. KESKI-SUOMEN TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI – TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN YHDYSPINNAT

TE-palvelut ovat siirtyneet kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Keski-Suomessa on kolme työllisyysaluetta, joiden vastuukuntina toimivat Äänekosken (13 kuntaa), Jyväskylän (2 kuntaa) ja Jämsän (8 kuntaa) kaupungit.

1.1.2025 alkaen kunnilla on myös kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Kunta vastaa sekä työttöminä työnhakijoina että työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistämisestä. Työnhakijoina olevien kotoutujien palvelut järjestetään työllisyysalueella. Työvoiman ulkopuolella olevien palvelujen järjestämisestä vastaa kunta, joka voi päättää mihin palvelut hallinnollisesti sijoittuvat ja miten ne organisoidaan.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP) korvataan 1.1.2025 lailla työllistymisen monialaisesta edistämisestä (TYM).

Uudistukset edellyttävät yhteistyötä erityisesti elinkeino-, työllisyys- ja koulutuspalvelujen sekä hyvinvointialueen palvelujen kesken.

Arviointi on toteutettu niin, että työllisyysalueiden vastuuhenkilöitä on kuultu syksyllä 2024 ja heille on lähetetty vuoden 2025 alkupuolella kysely keskeisistä yhteistyön järjestämiseen liittyvistä teemoista.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strateginen tavoite on, että asukkaiden hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat. Tavoitteen toteutumista arvioidaan siitä näkökulmasta, miten kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ovat muuttuneet ja miten palvelun saatavuus on kehittynyt. Työllisyysalueiden näkökulmasta kuntouttavan työtoiminnan palveluissa onnistuminen on tärkeää työllisyyden edistämistä, vaikka vuoden 2025 alusta alkaen palveluissa olevien määrä ei enää vähennä kuntien työttömyysturvamaksujen osuutta.

Työttömien terveystarkastukset parantavat palvelutarpeen arviointia ja työllistymistä. Terveystarkastusten toteuttaminen vaikuttaa myös hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen HYTE-kertoimen kautta. Arvioinnissa on selvitetty työttömien terveystarkastusten toteutumista ja ennakoitua vaikutuksia työllistymiseen.

Seuraavassa taulukossa on työllisyysalueille osoitetut määrärahat ja työllisyyden edistämiseksi asetetut talousarviotavoitteet vuodelle 2025.

Arvioinnin aineisto

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien ja viranhaltijoiden sekä hyvinvointialueen ja työllisyysalueiden vastuuvalmistelijoiden yhteisen seminaarin 12.9.2024 pohjalta on suunniteltu arvioinnin toteutusta. Seminaarissa on kuultu hyvinvointialueen vastuuhenkilöiden esityksiä kuntouttavaan työtoimintaan ja työttömien terveystarkastuksiin liittyen.

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien kokouksessa 11.12.2024 on päätetty toteuttaa alkuvuodesta 2025 kysely työllisyysalueiden aloitukseen liittyen. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien lähettämään Forms-kyselyyn kunnille on vastannut 13 kuntaa: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Keuruu, Kyyjärvi, Laukaa, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka ja Äänekoski. Kaikkien kolmen työllisyysalueen johtajat ovat vastanneet työllisyysalueen aloitukseen liittyvään Forms-kyselyyn.

Keväällä arvioinnin aineistoa on täydennetty hyvinvointialueelta saatujen tietojen perusteella. Kokouksessa 26.3.2024 on kuultu myös liikuntaneuvonnasta, joka liittyy edellisen vuoden arvioinnin seurantaan liikkumisen edistämisestä.

Arviointikysymykset

- Miten kuntouttava työtoiminta on toteutunut ja mitkä ovat esille nostetut kehittämis ehdotukset kyselyiden perusteella?
- Miten työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet ja mitkä ovat esille nostetut kehittämis ehdotukset kyselyiden perusteella?
- Mitä haasteita työllisyysalueiden aloitukseen on liittynyt?

Arvioinnin toteuttaminen ja tulokset

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on hyvinvointialueen järjestämää aikuisten sosiaalipalvelua, joka perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001 ja 399/202) ja sosiaalihuoltolakiin (1301/2014). Kuntouttavalla työtoiminnalla tarkoitetaan palvelua, jonka tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle (Sosiaalihuoltolaki 14 §).

Keski-Suomen hyvinvointialueella palvelua on toteutettu vuonna 2024 omana toimintana (25,9 %), ostopalveluna (67 %) ja yhteistyösopimusten kautta kunnissa (7,1 %). Vuonna 2024 ostopalveluihin budjetoitiin 3,2 miljoonaa euroa ja toteuma oli 4,1 miljoonaa euroa. Palveluntuottajia kuntouttavassa työtoiminnassa on yhteensä noin 60. Kuntouttavaa työtoimintaa ostetaan tarpeen mukaan hankintasopimusten mukaisilta yhdistyksiltä.

Hyvinvointialueen strateginen tavoite on, että keskisuomalaisen hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat, jota mitataan mm. kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärällä ja sen kasvulla. Tavoitetaso on 1 650 asiakasta kuukaudessa ja vuoden 2024 toteuma on 1 672. Ostopalveluun on ollut jonoa ainoastaan Jyväskylässä 1 kuukaudesta 5 kuukauteen.

Vuonna 2024 hyvinvointialueen oman kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä on ollut 346 asiakasta. Kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä ja ryhmämuotoisessa toiminnassa on työskennellyt 22 kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaa.

Kuntouttavan työtoiminnan jaksojen sisältö koostuu muun muassa seuraavista työllistymistä edistävästä asioista:

- omien voimavarojen, vahvuuksien ja osaamisalueiden kartoittamiseen ja tunnistamiseen,
- oman terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäämiseen,
- sosiaaliseen vahvistumiseen,
- konkreettisten tavoitteiden luomiseen ja niissä etenemiseen,
- työelämän sääntöihin tutustumiseen ja opetteluun,
- työnhaku- ja koulutushaussa tarvittavien asiakirjojen teossa auttamiseen.

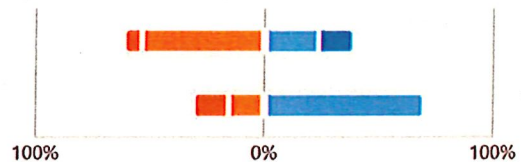
Hyvinvointialue järjestää myös sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, joita ei tässä käsitellä.

Kunnilta pyydettiin näkemystä siitä, miten yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sujuu kuntouttavassa työtoiminnassa. Kyselyn perusteella yhteistyö kuntouttavassa työtoiminnassa toimii melko huonosti (69,2 % vastaajista) ja melko tai erittäin hyvin (30,8 % vastaajista).

● Erittäin hyvin ● Melko hyvin ● Melko huonosti ● Erittäin huonosti

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa työttömien terveystarkastusten osalta toimii

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa kuntouttavassa työtoiminnassa toimii

Kuntakyselyn mukaan kuntouttavaa työtoimintaa pidetään tärkeänä työllistymistä edistävänä palveluna ja palvelun paikkoja toivotaan enemmän. Toisaalta tuodaan esille, että kunnan kannalta kuntouttava työtoiminta ei enää ole suoraan työllisyyttä edistävä palvelu, vaan yhä selvemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu (sosiaalinen kuntoutus).

Havainto: Kyselyn perusteella kuntouttavan työtoiminnan palvelusta ei ole kunnan näkökulmasta ollut riittävästi siirtymiä avoimille työmarkkinoille. Kuntouttavan työtoiminnan toivottaisiin olevan entistä yksilöidämpää ja tavoitteellisempaa ja että myös kuntouttavalla työtoiminnalla voidaan edistää vastaamista nopeasti muuttuvan työelämän osaamistarpeisiin entistä nopeammin. Tärkeänä pidetään oikea-aikaista ohjautumista tarpeen mukaiseen palveluun.

Havainto: Jatkopalvelut kuntouttavan työtoiminnan jälkeen ovat tärkeitä.

Työllisyysalueita on kyselyssä pyydetty arvioimaan, kuinka paljon työllisyysalueen asiakkaissa on arviolta henkilöitä, jotka eivät enää kuntoudu työmarkkinoille vaan tarvitsisivat muuta palvelua tai eläkepäätöksen. Eteläisellä työllisyysalueella noin puolet (50 %) pitkäaikaistyöttömistä ei arvioin mukaan enää kuntoudu yleisille työmarkkinoille, pohjoisella työllisyysalueella noin 30 prosenttia työttömistä työnhakijoista ja keskisellä työllisyysalueella noin 7–10 prosenttia. Osa-aikatyön vastaanottamisen vaikeutuminen on ristiriidassa tämän tilanteen kanssa. Mikäli työkykyä ei ole kokopäiväiseen työhön tulisi voida tehdä työtä työkyvyn mukaan.

Havainto: Haasteena on, että työttömissä työnhakijoissa on edelleen henkilöitä, jotka eivät kuntoudu yleisille työmarkkinoille, mikä lisää kuntien työttömyysturvamaksuja.

Työttömien työnhakijoiden terveystarkastukset

Kuntien mielestä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toimii työttömien terveystarkastusten osalta melko tai erittäin hyvin (61,5 %) ja melko tai erittäin huonosti (38,5 %). Terveystarkastusten toteutuminen vaikuttaa hyvinvointialueen HYTE-rahoitusosuuteen (yksi prosessi-indikaattori).

Kunnille tehdyn kyselyn ja hyvinvointialueen asiantuntijoiden kuulemisen perusteella hyvinvointialue on kehittänyt työttömien terveystarkastusta vuoden 2024 aikana, jonka vuoksi toiminnalla on hyvä pohja. Lisäksi hyvinvointialue on resursoinut työttömien terveystarkastuksiin omaa henkilöstöä. Työttömien terveystarkastuksiin on otettu käyttöön keskitetty malli työllisyysalueiden mukaisesti. Työllisyysalueille nimetyt hoitajat toteuttavat terveystarkastuksia, ja ovat osa Työkyvyn tuen tiimejä. Syksyllä 2024 on hyvinvointialueen toimintaa muutettu niin, että työllisyyspalveluista ohjataan asiakas täyttämään hyvinvointialueen verkkosivuilla oleva sähköinen esitietolomake, jonka myötä asiakkaan työllisyysalueelle nimetty hoitaja ottaa asiakkaaseen yhteyttä.

Yhteistyökäytäntöjä sosiaalipalveluiden, kuntoutuspalveluiden, työllisyyspalveluiden sekä KELA:n kanssa on vahvistettu. Digitarkastusten osuus on ollut 17 prosenttia vuonna 2024 ja osuutta on tarkoitus kasvattaa. Kehittämistoimenpiteet alkavat vaikuttaa terveystarkastusten tehostumisena. Tilastoinnin puutteita tulee kuitenkin edelleen korjata. Vuoden 2023 tilastointi on ollut epäluotettavaa ja tätä on vuoden 2024 aikana korjattu.

Kunnille tehdyn kyselyn perusteella on osittain epäselvää, millaisessa palveluverkostossa ja millaisin tiedonsaantioikeuksin työttömän työnhakijan terveystarkastuksen palaute käsitellään ja sovitaan jatkotoimista.

Havainto: Työttömien terveystarkastusten jälkeisistä palveluista sopimisessa on vielä haasteita yhteistyön tekemisen näkökulmasta.

Työllisyysalueiden aloitukseen liittyvien haasteiden ratkaiseminen

Kuntien rahoitusosuus työllisyysalueelle kunnan budjetista vaihtelee 1,05 prosentista 1,7 ja 2,06 ja 2,2 ja 2,9 prosenttiin kunnan ulkoisista menoista kuntien vastausten perusteella. Tulevina vuosina valtionosuusrahoitus työllisyyden edistämiseen on yleiskatteellista, ja työllisyyden edistämisen budjettien tulee perustua alueen todelliseen tarpeeseen. Tarvetta tulee budjetoida suhteessa yrityspalveluihin tai muuhun elinvoiman edistämiseen.

Kuntakyselyyn vastanneiden 13 kunnan näkemyksen mukaan tilanteessa, jossa työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet toimintansa, työnhakijoiden tarpeet tunnistetaan yksilöllisesti erittäin tai melko hyvin (61,6 %) ja vastaavasti melko huonosti (38,4 %). Työnantajien työvoimatarpeet ja koulutuksenjärjestäminen kytketään toisiinsa melko tai erittäin hyvin (61,5 %) ja melko tai erittäin huonosti (38,5 %).

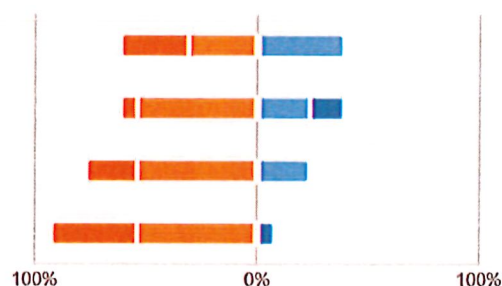
● Erittäin hyvin ● Melko hyvin ● Melko huonosti ● Erittäin huonosti

Työnhakijoiden tarpeet tunnistetaan yksilöllisesti (esim. sesonkityö, osa-aikatyö)

Työnantajien työvoimatarpeet ja koulutuksenjärjestäminen kytketään toisiinsa

Uudella työllisyysaluerakenteella vastaan kunnan tarpeisiin

Yhteistyö työllisyysalueen vastuukunnan kanssa sujuu (vastaa muu kunta kuin vastuukunta)

Työttömyysturvamenojen kasvu vaikuttaa kuntien talousarvioihin ja palveluiden kustannuskehitykseen. Siksi työttömien työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien työvoimatarpeiden oikea-aikainen ja nopea tunnistaminen on tärkeää. Tähän kohdistuu myös monet talousarviotavoitteet, joita kunnissa ja työllisyysalueella on asetettu. Kunnissa korostetaan mahdollisimman yksilöllisten palvelujen tarjoamista yhteistyössä yritysten, työnhakijoiden, koulutuksen järjestäjien ja kunnan kesken. Kunnissa nähdään, että niiden tehtävä on edistää yritysten kasvua ja työvoiman liikkuvuutta.

Kunnilla on myös ”omia” keinoja työn kysynnän ja tarjonnan kohtaannon tehostamisessa, kuten kuntalaisä rekrytointiavustuksena työnantajille.

Havainto: Työttömien työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien työvoimatarpeiden oikea-aikainen ja nopea

tunnistaminen ja siihen reagointi on oleellista, mihin TE-palveluiden uudistuksella tuleekin vastata.

Kunnat ovat talousarvioissaan määritelleet työllisyyden edistämisen tavoitteet (kyselyn perusteella kaksi kuntaa ei ollut), samoin kunnat ovat määritelleet elinvoimatehtävänsä (kaksi kuntaa ei ollut). Elinvoimatehtävässä korostuvat työllisyysasteen nostaminen, työpaikkakehityksen arviointi, yritysten sijoittuminen kuntaan ja ylipäänsä yritysysteistyö, yrittäjämönteiset palvelut ja yritysten tarpeisiin vastaaminen sekä uusien yritysten lukumäärän kasvattaminen.

Työllisyyden edistämisen tavoitteissa korostuu aktiivinen toimijuus; yritysten ja työnantajien osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, työvoiman osaamisen parantaminen koulutusyhteistyön kautta ja maahanmuuttajien työllistymisen sekä nuorisotyöttömyyden alentaminen.

Uudistukselta odotetaan tehokkuutta, mikä minimoisi työttömyysturvan maksuosuuden nousua. Tavoitteena on kehittää entistä tehokkaampia yritysysteistyömuotoja, jotta alueen työvoiman ja työmarkkinoiden tarpeet kohtaavat paremmin. Haetaan ratkaisukeskeisyyttä kaikkien asiakkaiden palvelemiseen.

Havainto: Kuntien elinvoiman ja työllisyyden edistämisen tavoitteet talousarvioissa ovat samansuuntaisia kuin mihin työllisyysalueita koskevalla uudistuksella pyritään.

Havainto: Johtaako työllisyysalueuudistus siihen, että kaikkien Keski-Suomen kuntien tilanne työllisyyden ja elinvoiman suhteen paranee vai johtaako tämä kuntien lisääntyvään eriytymiskehitykseen ja mikä osuus uudistuksella ylipäänsä on tähän kehitykseen? Tarkastuslautakunnat esittävät, että tällä valtuustokaudella aloitettua arviointiyhteistyötä jatketaan myös tulevilla valtuustokaudella.

Keski-Suomen kuntien haasteet elinvoiman ja työllisyyden ylläpitämisessä eroavat tiheän asutuksen ja vähäväkisempien kuntien kesken. Kunnat, joilla on oppilaitoksia, näkevät elinvoiman ja työllisyyden myönteisemmin. Asukasluvun väheneminen ja väestön ikääntyminen mainitaan toimintaympäristön muutoksina, jotka haastavat. Samoin työpaikkaomavaraisuus.

Vain yksi kunta on vastannut, ettei kunnan alueella ole työvoimapulaa. Kunnissa koetaan, että työvoimapulaa on erityisesti teollisuudessa, palveluammateissa yleensä kuten ravintola-alalla ja kiinteistöjen hoidossa. Työn kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen on edelleen haaste, ja yritysten on vaikea löytää ammattitaitoista työväkeä. Myös yritysten rahoitusmahdollisuudet ovat tiukentuneet ja niukentuneet tässä markkinatilanteessa.

Kunnat kehittävät toimintaympäristöään mm. erilaisilla hankkeilla. Uusiin energiamuotoihin (vety, aurinkovoima) investoidaan. Kaikki kunnat pyrkivät edistämään uusien työpaikkojen syntymistä, uusien yritysten sijoittumista kuntaan ja osaavan työvoiman saatavuutta. Kunnat kilpailevat keskenään yrityksistä. Rakennemuutokset vaikuttavat voimakkaasti.

Kunnilta kysyttiin, mitkä toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet työllisyystilanteeseen ja kunnan elinvoimaan. Näitä ovat olleet lyhyellä aikavälillä tapahtuneet eri uudistukset ja niihin liittyvät lainsäädännölliset muutokset.

1. Oppivelvollisuuslain uudistus: Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä. Nuoret muuttavat koulutusta tarjoaville paikkakunnille. Nuorten monialaisen palvelun merkitys on kasvanut.
2. Työttömyysturvalain uudistus: Osa-aikatoiden väheneminen. Osa-aikatyön vastaanottamisen houkuttelevuus laskenut (työttömyysturvan suojaosan poistuminen).
3. Onko alentunut työkyky johtanut todennäköisemmin pitkäaikaistyöttömyyteen, kun osa-aikatyö ei monien kohdalla osoittautu realistiseksi vaihtoehdoksi?
4. Ovatko kunnat sopineet työllisyysalueen kanssa tehtävästä yhteistyöstä, jossa vakiinnutetaan työnvälityspalveluiden ja valmennuspalveluiden tuottamisesta kunnan omille työnhakijoille, millä on vaikutusta kunnan elinvoiman ja työllisyyden kehitykseen?
5. Palkkatukilain muutokset: Palkkatuki ei enää kerrytä työssäoloa.
6. Kotoutuslain uudistus: Kunnan uudet tehtävät maahanmuuttajien palvelutarpeen arvioinnin ja työllisyyden edistämisen palveluissa. Saadaanko ja millaisia positiivisia työllisyysvaikutuksia?

Havainto: Kuntien yhteistyön muodot työllisyysalueen kanssa ja työllisyysalueiden kesken sekä

hyvinvointialueen kanssa etsivät vielä muotoaan, mihin tarvitaan ulkoista arviointia.

Kuntien vastauksissa korostui tärkeimpinä yhteistyökumppaneina yritykset/työnantajat sekä oppilaitokset. Työllisyysalueen tulee toimia yritysten osaamistarpeiden ja oppilaitosten tarjonnan kohtaannon edistäjänä. Yritysten osaamisvajeeseen tulee vastata koulutustarjonnalla, jolloin työtön työnhakija voi joutua opiskelemaan uudelle alalle tai täydentämään osaamistaan.

Tärkeimpinä yhteistyökumppaneina mainittiin:

- työllisyysalue/työllisyysalueen vastuukunta (maininnat 5)
- paikalliset yritykset/alueen yritykset (5)
- työnantajat (7)
- oppilaitokset (7)
- Poke, Savonia, muut oppilaitokset, Jyväskylän yliopisto
- hyvinvointialue (2)
- naapurikunnat/naapurikunnat samalla työllisyysalueella
- Kela
- työllisyyspalveluntuottajat, Oiva Työ Oy

Keski-Suomessa oli helmikuun lopussa 2025 yhteensä 17 910 työtöntä työnhakijaa. Se on 1 057 (6,3 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 239 henkilöä enemmän kuin kuukausi aiemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta oli 14,2 prosenttia.

4. YHTEENVETO

Tarkastuslautakunnan saaman käsityksen mukaan kunta on pystynyt tarjoamaan kuntalaisille kohtuulliset peruspalvelut. Kunnan toiminnalle näiltä osin asetetut tavoitteet ovat siten saavutettu.

Kunnan taloudellinen asema on vakaa ja ylijäämä oli 509 t euroa. Kunnan taseessa on tilikauden jälkeen kumulatiivista ylijäämää 5,29 milj. euroa. Tilikauden hyvä tulos johtui osin talousarvion ylittäneistä verotuloista. Ylitystä talousarvioon verotuloissa oli 110 561 euroa. Riskejä voi muodostua kunnan kiinteistökannasta, ja siitä miten hyvin kiinteistöjä pystytään jatkossa hyödyntämään.

Tarkastuslautakunta esittää kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille kiitokset kunnan hyväksi tehdystä työstä vuonna 2024.

5. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2024 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää kunnanhallituksen kannanoton arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2025 syyskauden valtuuston kokouksissa.

Kivijärvellä 15.5.2025

Riku Kalmari
puheenjohtaja

Olavi Hakkarainen
varapuheenjohtaja

Aimo Aarrekangas
jäsen

Arja Mikkola
jäsen

Tiina Hertteli
jäsen